

HET PERSPECTIEF VAN DAS

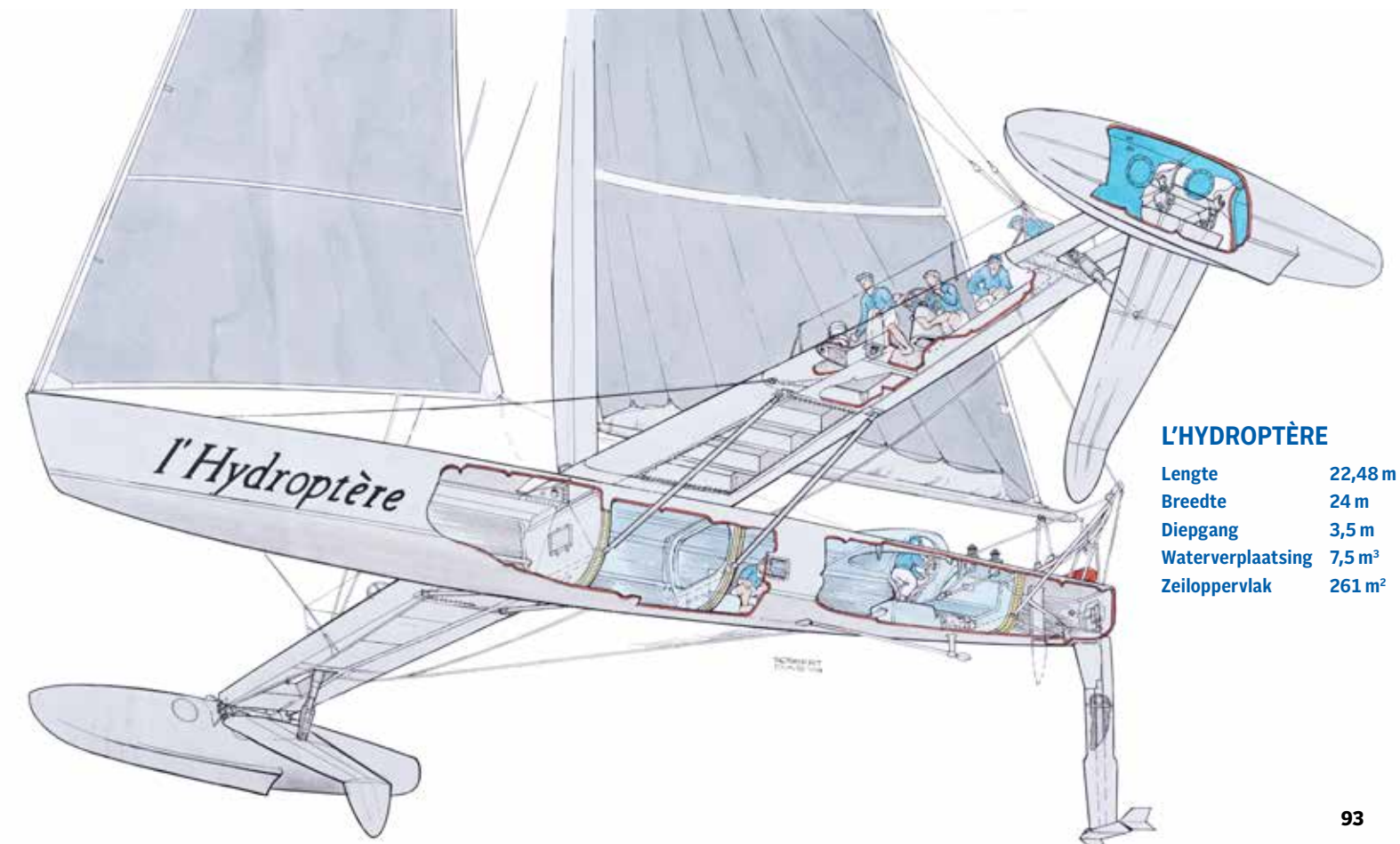
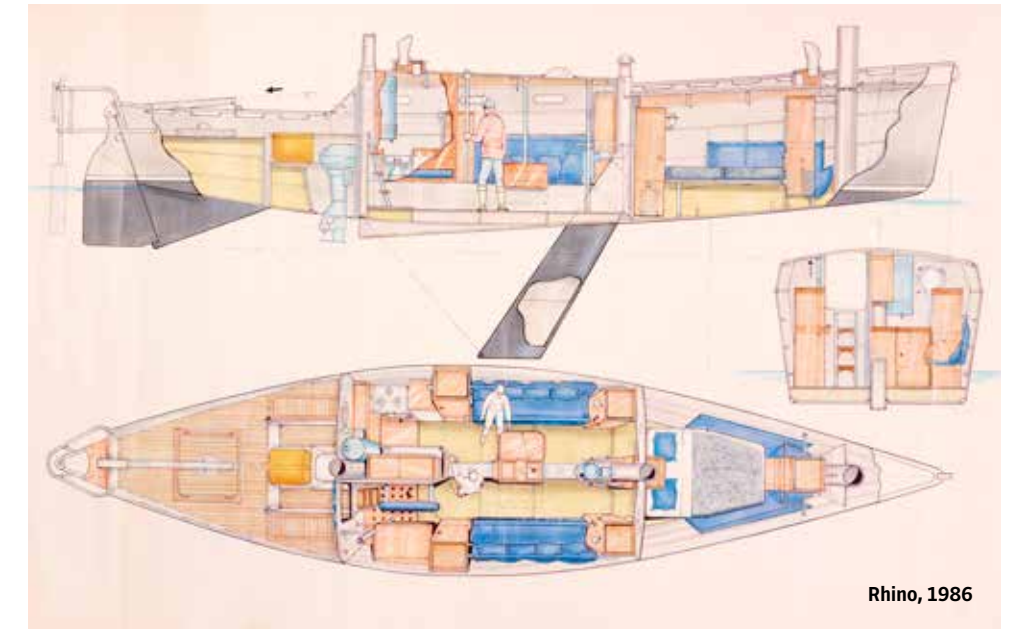
Alsof je zelf door de boot loopt. Robbert Das is een meester in perspectief en heeft een uitzonderlijk oog voor detail. Zijn bijzondere tekeningen staan deze zomer centraal in het Scheepvaartmuseum. Dat moet je zien, wat ons betreft.

Tekst MARINUS VAN SIJDENBORGH DE JONG Tekeningen ROBBERT DAS, met dank aan HET SCHEEPVAARTMUSEUM

Wat het werk van Robbert Das zo bijzonder maakt? We spreken conservator Tekeningen, Prenten en Schilderijen van het Scheepvaartmuseum Isaïc Vogelsang (32): "Hij was en is zijn tijd ver vooruit. Samen met zijn tweelingbroer Rudolf (1929-2020) tekende hij bestaande voertuigen. Waar Rudolf zich vooral richtte op stedenbouw, daar specialiseerde Robbert zich op het vervoer over water. De broers waren ook futuroloog: ze brachten haalbare oplossingen en mogelijke technologieën van de toekomst bijzonder helder in beeld."

Oceaanraces in 2060

De tekening hier links werd in 1983 gepubliceerd in Das' boek *Zicht op de toekomst: de wereld 80 jaar verder*. Hierin verwoordden de gebroeders Das hoe zij verwachten dat

L'HYDROPTÈRE

Lengte	22,48 m
Breedte	24 m
Diepgang	3,5 m
Waterverplaatsing	7,5 m ³
Zeiloppervlak	261 m ²

BOLERO

Lengte over alles	22,4 m
Lengte waterlijn	15,55 m
Breedte	4,35 m
Diepgang	2,80 m
Waterverplaatsing	50 m ³

het wedstrijdzeilen over tachtig jaar eruit zal zien. Hun voorspelling lijkt nu al angstvallig accuraat: ze stellen dat de races gevaren worden "onder levensgevaarlijke omstandigheden voor de beroepssporthelden, met topsnelheid als enig doel, gevoed door gigantische media-investeringen." Ook voorspellen de broers het foilen: "Voor het bereiken van topsnelheid op zee zal één romp of lichaam worden benut om zo snel mogelijk vooruit te komen. Een dergelijke romp moet slank, glad, sterk en licht zijn. Volgens ons worden dat in de toekomst *high pressure inflated flexible corps*; dus gewoon slanke 'zeppelins' gemaakt van nu nog onbekende soorten supersterke dunne films. We denken dat het snelste varen op zee gaat gebeuren op draagvleugels."

Rhino

In tegenstelling tot het andere werk van Das is de tekening van *Rhino* niet in perspectief. Dit ontwerp, dat in 1980 in de *Waterkampioen* verscheen, maakte hij uit

idealisme. Waarom zou het maken een tocht over de wereld alleen voorbehouden zijn aan de rijken? Het casco van *Rhino* moest makkelijk te bouwen zijn, in aluminium. De masten zijn buizen van standaard afmetingen en de kastruimte binnen is vervangen door tweedehands postzakken. Er is geen toilet, maar een puts. Veel van het interieur kun je ook zelf in elkaar zetten. Met een vlakke onderkant, zodat je ook kunt droogvallen en havengeld bespaart. Vogelsang: "Op een zeker moment is er wel een bouwer mee aan de slag gegaan, maar die kreeg veel tegenslag en financiële problemen, dus de boot heeft nooit gezeild."

L'Hydroptère

Das tekende ook boten van anderen, zoals *L'Hydroptère*, een concept van de Franse oceaanzeiler Éric Tabarly uit de jaren 70.

Dankzij de Franse zeiler Alain Thébault en diverse partners ging deze experimentele multihull op draagvleugels zo'n twintig jaar later daadwerkelijk te water. Ongehinderd door enige golfslag bereikte *L'Hydroptère* op open zee zeer hoge snelheden. Het hoogtepunt kwam in 2009, toen de ruim 20 meter lange boot het snelheidsrecord (over 1 mijl) brak met een gemiddelde snelheid van 50,17 knopen. Topsnelheid: een duizelingwekkende 56,3 knopen, meer dan 104 kilometer per uur. De boot is nog steeds in functie: in Frankrijk dient hij binnenkort als platform voor onderzoek op aerohydrodynamisch gebied.

Vogelsang over Das' tekening van de boot: "Deze tekening laat zien hoe Das snelheid in beeld brengt. Je ziet de boot van onderen, alsof het een vliegtuig is. Zo komen ook de draagvleugels mooi in zicht. Het open-gewerkte model toont prachtig de constructie en alle installaties met cilinders, lieren, vleugels en roeren. Hier zie je goed Das' achtergrond als technisch illustrator. Al die techniek wilde hij uitpluizen."

Bolero

De tekening van *Bolero* staat in Das' persoonlijke top 10. De 73-voets yawl werd in 1949 ontworpen door Olin Stephens, in opdracht van John Nicholas Brown, marine-officier en vicevoorzitter van de New York Yacht Club. Vogelsang: "Das heeft de boot dus met eigen ogen kunnen zien voor hij hem ging tekenen. Zijn werkwijze is slim: eerst maakt hij een lijnentekening, die hij daarna een aantal keer kopieert. Daarna

ENTERPRISE

De in 1930 voor de America's Cup gebouwde *Enterprise* had een messing huid, een houten dek en een mast van aluminium. De giek was 1,20 meter breed voor een betere zeilvorm en werd daardoor Park Avenue-giek genoemd.

kleurt hij zo'n kopie verder in, en kan hij indien nodig eventuele wijzigingen aanbrengen. Zo heeft deze tekening ook in de *Waterkampioen* gestaan met blauwe bekleding en een figuurtje met oranje capuchon." De huid is van cederhout en mahonie op eiken spanten, en de boot voorzien van aluminium masten - zeer modern voor die tijd. Sommige schotten kunnen worden verwijderd voor wedstrijden. In de jaren 50 nam het jacht drie maal deel aan de 600 mijl lange Bermuda Race, en won. Het schip werd van 1989 tot 1995 gerenoveerd en in 2010 werd het bij een zeer grondige restauratie bijna volledig herbouwd. "Op deze tekening is zo veel te zien. Het is als een doolhofje waar je je doorheen kunt wurmen. Je ziet de constructie, de lijnen en berguimte - prachtig. Hoe groot deze tekening is? Ongeveer 40 bij 70 centimeter, in de buurt van een A2-formaat. Best groot."

Pionier in perspectief

Dit bijzondere ontwerp van Ricus van de Stadt uit de jaren 60 is het allereerste in serie gebouwde polyester jacht in Nederland: de naam *Pionier* is goed gekozen. In Amerika bouwden werven ook in serie, maar daar bouwden ze houten boten na.

HET PERSPECTIEF VAN DAS

PIONIER 9

Lengte over alles	9,10 m
Lengte waterlijn	7,32 m
Breedte	2,40 m
Waterverplaatsing	3,3 m ³
Zeiloppervlak	41,50 m ²

Voor deze *Pionier* is juist maximaal gebruikgemaakt van de mogelijkheden van het materiaal, wat ook de ronde vormen aan dek en van de kajuitingang verklaart. Vogelsang: "Deze vormvrijheid zie je ook terug op de tekening. Dat geeft rust; in deze tekening laat Das echt de essentie van de boot zien."

"Achter in de boot staan zeilzakken. Die tekende Das vaak om wat dynamiek aan de tekening te geven. Echte voorraden tekende hij nooit in. Wel zie je hier een

ROBBERT DAS (95)

Robbert en Rudolf (1927-2020) Das werden door hun zeer waarheidsgetrouwe, opengewerkte illustratie van de nieuwe Britse straaljager Supermarine-Swift in de jaren 50 bekend én kort verdacht van spionage, maar de broers hadden alles getekend op hun ervaring als technisch illustrator. Vanaf de jaren 60 publiceerden ze een reeks

boeken met hun visie op de toekomst van ruimtelijke ordening en transport. Een deel daarvan werd werkelijkheid, wat ze het stempel futuroloog opleverde. Robbert Das woont nu in Zuid-Frankrijk. De tekeningen van Robbert Das zijn tot 22 oktober te zien in het Scheepvaartmuseum, in de presentatie *Watersport in perspectief*.

BERTEL KOLTHOF/ANWB

Vrijkaartjes winnen? Stuur een e-mail naar info@zeilen.nl en maak kans op twee vrijkaartjes. Gewoon nu al gaan? Kijk op Scheepvaartmuseum.nl.

TEKENINGEN KWIJT

Door een faillissement bij de uitgeverij die werk van Das uitgaf, is een groot aantal tekeningen zoekgeraakt, met name ouder werk. Heb je meer informatie over dit vroegere werk van Das, dan komt het Scheepvaartmuseum graag met je in contact.

stapeltje bordjes in de kast. Precies genoeg om het doel van het kastje aan te geven, heel subtiel. Bijzonder is dat we deze boot, *Sounion* van Herman Jansen, in ons depot hebben liggen. Zijn boot is een unieke tijdscapsule. Alles is nog zoals hij het ooit achterliet (zie ook *Zeilen* 2/2021, red.).

Opvallend aan deze tekening is dat Das het bovenste deel van de boot iets heeft laten kantelen, zodat de vinkiel en het vrij hangende balansroer goed in beeld komen. Zowel de vinkiel als het balansroer waren hun tijd ver vooruit. Net als de tekeningen van Das."